

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

İslam İşbirliği Teşkilatı İnsan Hakları Bildirgesi (Kahire Bildirgesi)-

(DEĞİŞTİRİLMİŞ TASLAK METİN)

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Üye Devletleri, insan onuruna dair derin inançları ve insan haklarına saygıları ve İslam hukuku ilkelerinin güvence altına aldığı bu hakların gerçekleştirilmesi ve korunmasıyla ilgili taahhütlerinden yola çıkarak, toplumlarının vicdanlarında yer edinmiş yüce değer ve ilkelerini model alarak ve tüm düzeylerde icra ettikleri politikaların temel parametrelerine dayanarak;

İnsanlığın, insan haklarını savunma çabalarına katkıda bulunmak, tüm insanları istismar ve zulümden korumak ve İslam hukukunun yüce ilkelerine uygun olarak herkesin özgürlük ve onurlu bir yaşam sürme hakkını tekrar ifade etmek amacıyla;

İslamiyetin en eski insan hakları antlaşması olan Medine Sözleşmesiyle kabul görmüş erdemli ve gelenekselleşmiş örf ve adetler ile İslam uygarlığının insan hakları nosyonuna temel teşkil edecek adalet, eşitlik ve barış değerlerinin farkında olarak,

Kendi anayasal ve yasal sistemlerine, uluslararası insan hakları yükümlülüklerine uygun olarak üye devletlerde insan hakları ve temel özgürlükleri, iyi yönetim, hukukun üstünlüğü, demokrasi ve hesap verebilirliğin geliştirilmesine katkıda bulunan İslam İşbirliği Şartını; güven teşvikini dikkate alarak ve üye devletler arasında ve diğer devletlerle dostane ilişkileri, karşılıklı saygı ve işbirliğini teşvik ederek;

Tüm insan haklarının evrensel, bölünmez ve birbiriyle bağlantılı ve ilişkili olduğunu tekrarlayarak;

Kalkınma hakkının devredilemez bir insan hakkı olduğunu ve kalkınma için fırsat eşitliğinin hem devletlerin hem de bireylerin hakkı olduğunu kabul ederek;

Kadınlar, çocuklar, gençler, yaşlılar ve özel ihtiyaç sahibi kişilerin de dahil insan haklarını korumak ve geliştirmek, İslami aile değerlerini sürdürmek; toplumun doğal ve temel birimi olan ailenin rolünü güçlendirmek, korumak ve geliştirmek; toplulukların haklarını korumak ve dini ve kültürel kimliklerini sürdürmek konusunda İslam İşbirliği Teşkilatı Şartı'nın I. Maddesinin 14, 15 ve 16. Maddelerinde öngörülen kutsal yeminlerini tekrar teyit ederek;

Bileşmiş Milletler (BM) Şartı, Uluslararası Haklar Sözleşmesi ve ilgili uluslararası ve bölgesel insan hakları mekanizmaları ve sözleşmelerini dikkate alarak;

Üye devletler arasında tüm alanlarda koordinasyon, dayanışma, entegrasyon ve bağlılık ve, halkları arasındaki bağları derinleştirme, insan hakları alanında iletişim ve işbirliğini güçlendirme gereğince;

Aşağıdaki metin üzerinde mutabıktır:

MADDE 1:

İnsan Onuru

- a. Tüm insanlar tek bir aile oluşturur. Irk, renk, dil, cinsiyet, din, siyasi görüş, ulusal veya sosyal köken veya farklı bir statü gözetilmeksizin insan onuru ve temel haklar konusunda hepsi eşittir.
- b. Özellikle kadın ve çocukların maruz kaldığı kölelik, esaret, angarya ve insan ticareti her türlü biçimde ve her durumda yasaktır.

MADDE 2:

Yaşam Hakkı

- a. Allah'ın bahsettiği bir hediye, tüm insanların en kutsal hakkı olan yaşam hakkı yasayla korunur. Bu hakkı tüm ihlallere karşı korumak devletlerin görevidir. Hiç kimse bu haktan yoksun bırakılamaz.
- b. Ölüm cezası ancak suçun işlendiği zaman yürürlükte olan yasaya uygun olarak, en ağır suçlar için uygulanabilir. Bu ceza yalnızca yetkili bir mahkeme tarafından verilecek nihai karara uygun olarak uygulanabilir.
- c. Hakkında ölüm cezasına hükmedilenler af veya cezasının hafifletilmesini talep etme hakkına sahiptir. Uygun görülmesi halinde tüm cezalarda genel af, af ya da ceza indirimine gidilebilir.
- d. Ölüm cezası on sekiz yaşından küçüklere ve hamile kadınlara uygulanamaz.
- e. İnsanoğlunun yok edilmesiyle sonuçlanabilecek araçların kullanımı yasaktır.

MADDE 3:

Dokunulmazlık

Her insan hayattayken ve öldükten sonra kişisel dokunulmazlığa, namus ve onurunun korunması hakkına sahiptir. Devlet ve toplum kişiden kalanları ve gömüldüğü yeri korur.

MADDE 4:

Aile ve Evliliğin Korunması

- a. Aile toplumun doğal ve temel ögesidir.
- b. Aile, kadın ve erkek arasındaki evliliğe dayanır. Evlenme yaşındaki erkek ve kadınlar evlilikle ilgili kural ve koşullara uygun şekilde evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir. Eşlerin tam ve özgür iradeleri olmaksızın evlilik gerçekleştirilemez. Yürürlükteki mevzuat, kadın ve erkeğin evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinden sonra eşlerin sahip olduğu hak ve yükümlülükleri belirler.
- c. Devlet ve toplum, aile haklarının korunmasını sağlama, aile bağlarını güçlendirme, aile üyelerini koruma ve aile üyeleri arasındaki, özellikle kadın ve çocuğa yönelik her türlü şiddet ve istismarı önlemekle yükümlüdür.

MADDE 5:

Kadınların Hakları

- a. Kadınlar ve erkekler, kadınların uygulanabilir mevzuat ve yasal araçlarla kapsamlı korunması çerçevesinde, onur, haklar ve yükümlülükler bakımından eşittir. Tüm kadınlar ekonomik bağımsızlığa ve ismini ve soyunu sürdürme hakkına sahiptir.
- b. Devlet ve toplum, kadının güçlendirilmesini engelleyen zorlukları ortadan kaldırmak, nitelikli eğitim, temel sağlık hizmetleri, istihdam ve mesleki korumaya erişimini sağlamak ve hayatın tüm alanlarına eşit şekilde katılım dahil eşit işe eşit ücret hakkını sağlamak üzere gerekli önlemleri alır.
- c. Kadınlar ve kız çocukları her türlü ayrımcılık, şiddet, istismar ve zararlı uygulamaya karşı korunur. Devlet ve toplum Bildirge'de belirtilen haklardan tam olarak yararlanabilmeleri için bu korumayı sağlar.

MADDE 6:

Çocuk Hakları

- a. Her çocuğa doğum anından itibaren hijyenik ve manevi bakımın yanı sıra uygun bakım ve eğitim hakkı tanınması ebeveynler, toplum ve Devletin sorumluluğundadır. Hem fetüs hem de anne korunur ve onlara özel bakım sağlanır.
- b. Çocukların haklarının gözetilmesi, korunması ve hakların her durumda kullanımını sağlamaktan öncelikle ebeveynler sorumludur.
- c. Ebeveynler ve yasal vasiler, ahlaki değerleri ve dini inançlarına göre çocuklarının yararı ve geleceğini dikkate alarak, onlar için uygun gördükleri eğitim türünü belirleme hakkına sahiptir.
- d. Her iki ebeveyn çocukları, akrabalar da hısımlarına karşı belli haklara sahiptir.
- e. Devletler, başta yetim ve özel ihtiyaç sahipleri olmak üzere çocuğun korunması, yaşamını sürdürmesi, gelişmesi ve iyiliğini sağlamak için gerekli yasal, idari ve adli tüm önlemleri alır ve tüm durumlarda, suça itilme riski olması veya mahpus olması farketmeksizin, çocuk için alınacak tüm önlemlerde temel kriterin çocuğun yüksek yararının olmasını sağlar.

MADDE 7:

Hukuken tanınma hakkı

Herkes, hukuk önünde yükümlülük ve bağlılık bakımından yasal statüsünden yararlanma hakkına sahiptir. Bu statünün kaybedilmesi veya zarar görmesi halinde kişi yasal vasisi tarafından temsil edilir.

MADDE 8:

Eğitim hakkı

- a. Eğitim temel bir insan hakkıdır ve diğer hakların kullanımını açısından büyük önem arz eder. İnsan Hakları Eğitimi eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- b. Devlet ve toplum için bilgi arayışı bir zorunluluk, eğitim sağlanması görevdir. Devlet, insanlığın yararı için erkek ve kadınların, bilim ve akıl, din ve evrenin gerçekleri konusuna aşina olmasını sağlamak için, eğitim alınması konusunda toplum yararına gerekli araçları sağlar ve eğitimsel çeşitliliği korur.

- c. Temel eğitim zorunlu ve parasızdır. Yüksek ve teknik eğitim uygun tüm yöntemlerle erişilebilir kılınır.
- d. Herkes, kişiliğini geliştirmek ve hak ve yükümlülüklerle karşı saygısını güçlendirmek ve bunları korumak için, bütünleşik ve dengeli bir tutumla, aile dahil farklı eğitim ve danışmanlık kurumlarından eğitim alma hakkına sahiptir. Eğitim, uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesinin yanı sıra tüm uluslar, ırksal ve dinsel gruplar arasında insan haklarına saygıyı, anlayış ve toleransı ve dostluğu güçlendirmelidir.

MADDE 9

Kendi kaderini tayin etme hakkı

- a. Kendi kaderini tayin etme hakkı devredilemez bir insan hakkıdır. Herkes kendi kaderini tayin etme ve kendi refah ve kaynakları üzerinde söz sahibi olma ve siyasi sistemleri özgürce seçme ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerini özgürce sürdürme hakkına sahiptir.
- b. Herkes ulusal egemenlik ve toprak bütünlüğü hakkına sahiptir.
- c. Her türlü yabancı işgali ve sömürgecilik tamamen yasaktır. İşgal ve sömürgecilik mağduru olanlar özgürlük ve kendi kaderini tayin hakkına sahiptir. Her türlü işgal ve sömürünün önlenmesine yönelik mücadeleye destek vermek devletlerin ve insanların görevidir.

MADDE 10

Serbest dolaşım özgürlüğü

- a. İçinde veya dışında olduğu farketmeksizin herkes ülkesinde serbestçe dolaşma ve ikametgahını belirleme ve zulme uğraması halinde başka bir ülkeye sığınma hakkına sahiptir. Sığınılan ülke, sığınma gerçekte siyasi olmayan bir suçtan kaynaklanan bir eylemden kaynaklanmadığı sürece kişiye gerekli korumayı sağlar.
- b. Hiç kimsenin keyfi veya usulsüz şekilde kendi ülkesi de dahil, herhangi bir ülkeden ayrılması veya söz konusu ülkenin herhangi bir yerine yerleşmesi engellenemez ve kişi zorla yerleşime zorlanamaz.
- c. Hiç kimse ülkesinden sürgün edilemez veya hiç kimsenin ülkesine dönmesi yasaklanamaz.

MADDE 11:

Vatandaşlık Hakları

Herkesin kanunla yönetilen bir vatandaşlık hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi veya usulsüz olarak vatandaşlıktan yoksun bırakılamaz veya vatandaşlığını değiştirme hakkından vazgeçemez.

MADDE 12:

Çalışma hakkı

- a. Çalışma, çalışabilecek durumdaki her kişi için Devlet ve toplum tarafından korunan bir haktır. Herkes kendisine uygun olan ve kendisi ve toplum yararına olan işi seçme özgürlüğüne sahiptir.
- b. Çalışan, diğer sosyal güvencelerin yanı sıra iş güvenliği ve emniyeti hakkına sahiptir. Kişi hiçbir şekilde gücünü aşan işte çalıştırılmaz, zorlamaya, sömürüye veya zarara maruz bırakılmaz.
- c. Kadın ve erkek ayrımı gözetmeksizin tüm çalışanlar, tatil ödeneği ve terfilerin yanı sıra adil ücret hakkına sahiptir. Çalışandan yasa ve düzenlemelere uygun olarak işine bağlılık ve titizlik beklenir.
- d. Çalışan ve iş sahibinin ihtilafa düşmesi halinde, ihtilafın giderilmesi, sorunların çözülmesi, hakların teyit edilmesi ve adaletin yerine getirilmesi için devlet yasal araçlarla devreye girer.
- e. Herkes kendi menfaatini korumak amacıyla sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkına sahiptir.

MADDE 13:

Meşru Ekonomik ve Mali Kazanç Hakkı

- a. Herkes; tekelleşme, hile olmadan ve kendisine veya başkalarına zarar vermeden meşru kazanç elde etme hakkına sahiptir.
- b. Tefecilik mutlak surette yasaktır.

MADDE 14:

Mülkiyet Hakkı

- a. Herkes meşru şekilde elde edilmiş mülkiyet hakkına ve kendisine, başkalarına veya genel olarak topluma hanel gelmeden mülkiyetten kaynaklanan haklarına sahiptir. Kamu yararının gerektirmesi ve adil tazminat ödenmesi hali dışında kamulaştırmaya izin verilemez.
- b. Hiç kimse keyfi/usulsüz şekilde mülkiyet hakkından yoksun bırakılmaz.

MADDE 15:

Fikri mülkiyet hakları

Herkes, uygarlığın yararına ve gelişimine katkı sunacak biçimde, bilimsel, edebi, sanatsal veya teknik yapıtlarının ürünlerinden yararlanma ve bunlardan kaynaklanan manevi ve maddi menfaatlerini koruma hakkına sahiptir.

MADDE 16:

Ulaşılabilir en üst düzey fiziksel ve psikolojik sağlık standartlarından yararlanma hakkı

- a. Herkes, kötülüklerden/ahlaksızlıktan uzak, kişisel gelişimini destekleyecek temiz bir çevrede yaşama hakkına sahiptir ve bu hakkı yerine getirmek devletin ve genel olarak toplumun görevidir.

- b. Herkes ulaşılabilir en yüksek fiziksel ve psikolojik sağlık standartlarına sahip olma hakkına ve toplum ve kaynakları ölçüsünde devlet tarafından sağlanan tesislere erişim hakkına sahiptir.
- c. Devlet, olanakları çerçevesinde, yemek, giyim, barınma, eğitim, bakım ve diğer tüm temel ihtiyaçlar dahil, bireyin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesini sağlayacak iyi bir yaşam sürdürme hakkını sağlar.

MADDE 17:

Mahremiyetin korunması

- a. Herkes kendisi, dini, bakmakla yükümlü olduğu kişiler, onuru ve mülkiyeti için güven içinde yaşama hakkına sahiptir.
- b. Herkes mülkiyeti ve ilişkileri bakımından özel ilişkilerinin yürütülmesinde, evinde, aile içinde mahremiyet hakkına sahiptir. Kişinin gizlice izlenmesi, gözetlenmesi ve adına leke sürülmesi yasaktır. Devlet kişiyi keyfi müdahalelerden korur.
- c. Kişisel konut her durumda dokunulmazdır. Sahiplerinin izni olmaksızın konuta girilemez veya sakinleri konuttan hukuksuz şekilde tahliye edilemez.

MADDE 18:

Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü

- a. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir.
- b. Hiç kimse seçtiği din veya inanca sahip olma veya din veya inancı kabul etme özgürlüğüne zarar verecek zorlamaya maruz bırakılamaz.
- c. Ebeveynler, uygulanabilir durumdayken de yasal vasi ,kendi inançlarına uygun olarak çocuklarına dini ve ahlaki eğitim sağlama hakkına sahiptir.

MADDE 19:

Fikir ve ifade özgürlüğü

- a. Herkes evrensel insan haklarının ayrılmaz bir parçası olan fikir ve ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanımı özel görev ve sorumluluklar gerektirir.
- b. Devlet bu hakkın kullanımını korumak ve kolaylaştırmanın yanı sıra meşru ulusal bütünlüğünü, menfaatlerini korumak ve toplumsal uyum, refah, adalet ve hakkaniyeti güçlendirmekle yükümlüdür.
- c. Bu hakkın kullanımına yönelik kısıtlamalar kanunla açık şekilde belirlenir ve şu kategorilerle sınırlıdır:
  - i. Savaş propagandası.
  - ii. Din, inanç, köken, ırk, etnisite, renk, dil, cinsiyet veya sosyo-ekonomik durum temelinde şiddet veya nefrete teşvik.
  - iii. Başkalarının insan hakları ve itibarına saygı.
  - iv. Ulusal güvenlik ve toplum düzeniyle ilgili konular.

- v. Kaos veya suçun önlenmesi amacıyla toplum sağlığı ve ahlakının korunmasının gerektirdiği önlemler.
- d. Devlet ve toplum, kutsal diğer ilke ve değerlerin yanı sıra birlik, anlayış ve adalet ilkelerinin yayılması ve geliştirilmesi ile nefret, önyargı ve aşırıcılık/radikalizme karşı mücadele için çaba gösterir. İfade özgürlüğü peygamberlerin, dinlerin, dini sembollerin kutsallığına zarar verecek şekilde veya toplumun ahlaki ve etik değerlerini sarsmak için kullanılamaz.

MADDE 20:

Adalet ve adil yargılanmaya erişim hakkı

- a. Herkes hiçbir ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir. Adil yargılanma ve adalet hakkı tam yetkili, bağımsız ve tarafsız mahkemeler aracılığıyla korunur.
- b. Suçluluğu savunma hakkı güvence altına alınmış, adil bir yargılama ile kanıtlanana kadar davalı masumdur.
- c. Kanunsuz suç veya ceza olmaz.
- d. Cezai sorumluluğun şahsiliği (cezanın şahsiliği) esastır.

MADDE 21:

Özgürlük ve güvenlik ve işkenceye maruz kalmama hakkı

- a. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi tutuklama veya gözaltına tabi tutulamaz. Hiç kimse yasada belirlenmiş haller ve yasanın öngördüğü usuller dışında özgürlüğünden mahrum bırakılamaz.
- b. Hiç kimse fiziksel veya psikolojik işkenceye veya zalimane, insanlık dışı ve küçültücü muamele ve cezaya tabi tutulamaz.
- c. Herkes gözaltındayken insani muamele görme hakkına sahiptir; tutuklu ve hükümlüler ayrı yerlerde tutulur ve durumlarına uygun muamele görür.
- d. Hiç kimse tıbbi veya bilimsel deneye tabi tutulamaz veya organları rızası olmadan ve olası tıbbi komplikasyonlara karşı tam özen olmadan kullanılamaz.
- e. Bedensel zarardan korunma güvence altına alınmış, dokunulmaz bir haktır. Bu hakkı korumak devletin görevidir ve kanunla belirlenmiş nedenler dışında ihlal edilemez.

MADDE 22:

Kamu işlerinin yürütülmesine katılım hakkı

- a. Otorite güvene dayanır ve bunun kötüye kullanımı veya suiistimal edilmesi temel insan haklarının güvence altına alınabilmesi adına mutlak surette yasaktır.
- b. Herkes, doğrudan veya özgürce seçilen temsilciler aracılığıyla dolaylı şekilde ülkesindeki kamu işlerinin yürütülmesine katılma hakkına sahiptir. Ayrıca fırsat eşitliği ilkesi çerçevesinde kamu hizmetine girme hakkını sahiptir.

MADDE 23:

Savaş veya silahlı çatışma halinde adil muamele görme

- a. Muharip olmayanlar, yaşlılar, hastalar, engelliler, kadınlar, çocuklar, savaş tutsakları ve siviller dahil ancak bunlarla sınırlı olmaksızın tüm bireylerin haklarını korumak adına, savaş ve silahlı çatışma durumlarında Uluslararası İnsani Hukuk kuralları uygulanır.
- b. Savaş ve silahlı çatışma halinde kutsal yerlere zarar vermek, ağaç kesmek, hasat ve besi hayvanlarına zarar vermek ve sivil bina ve tesisleri tahrip etmek yasaktır.

MADDE 24

Genel hükümler

- a. Herkes, İslam hukuku ilkelerine hâlel getirmeksizin mevcut Bildiride düzenlenen hak ve özgürlükleri kullanma hakkına sahiptir.
- b. Bu Bildirideki hiçbir şey, üye devletlerin iç mevzuatlarıyla korunan hak ve özgürlüklerine ve uluslararası ve bölgesel insan hakları araçlarından kaynaklanan yükümlülüklerine zarar verecek şekilde yorumlanamaz veya değiştirilemez.